

Vaterpolo pobuđuje sve veći interes

ZA LJETNIH PRAZNIKA 1908. FABJAN KALITERNA PRIREDIO JE PRVU VATERPOLSKU UTAKMICU U SPLITU - IGRALO SE NA BAČVICAMA, NA IMPROVIZIRANOM PLIVALIŠTU OMEĐENOM KONOPOM KOJI JE PLUTAO ZAHVALJUJUĆI TIKVICAMA. NASTUPILI SU UGLAVNOM STUDENTI, A SUDIO JE ŠPIRO PERIŠIĆ, KASNIJE UGLEDNI ODVJETNIK, KOJI NAVODNO NIJE ZNAO PLIVATI

Napisao **Jurica Gizdić**

Prvo kupalište u Splitu, pod nazivom „Bagno polo”, otvoreno je 1880. godine. Kupalište "Bačvice" prorađeno je godinu kasnije. Na tim objektima, ali i u drugim splitskim uvalama, osnivani su krajem XIX. stoljeća divlji klubovi koji su njegovali športove na vodi. Početkom XX. stoljeća, učenik splitske realne gimnazije Fabjan Kaliterna s braćom Lukom i Antom - Tončekom osniva divlji klub "Šator". Na osnivačkom sastanku 1904. godine bili su i Ivan Šakić, Niko Kuzmanić, Jere Matošić, Umberto Fabris, Lucijan i Mario Stella, Toni Brajević, Vjekoslav - Luidi Ivanišević, Jure Gašparini, Lovre Bilinić, Vlado Boschi, Šime Raunig, Duje Ivanišević i Vlado Matošić. Klub su nazvali "Šator" jer su tijekom osnivačkog sastanka na "Bačvicama" postavili tendu koja ih je štitila od sunca.

Prva vaterpolska utakmica

Tako je Fabjan Kaliterna već sa 18 godina pokazao velike organizatorske sposobnosti. Nakon dvije godine otišao je na studije u Prag. Ondje je zajedno s kolegama često posjećivao renomirani praški klub *Slaviju*, gdje se upoznavao s radom njegovih sekcija. Vidjeli su i naučili kako se trenira i igra nogomet, kako se vesla, pliva i igra vaterpolo. Za ljetnih praznika 1908. godine, Fabjan Kaliterna priredio je prvu vaterpolsku utakmicu u Splitu. Utakmica je odigrana na Bačvicama, na improviziranom plivalištu omeđenom konopom koji je plutao zahvaljujući tikvicama. Igrači su nosili crvene i bijele kapice, a nastupili su uglavnom studenti, bivši članovi "Šatora". Sudio je Špiro Perišić, kasnije ugledni odvjetnik. Za tu je prigodu morao naučiti vaterpolska pravila koja je Kaliterna preveo sa češkog jezika. Iako je bio prvi vaterpolski sudac u Hrvatskoj, govorilo se da

Perišić nije znao plivati. Poslije I. svjetskog rata vaterpolo se počeo skromno razvijati u Rijeci, Splitu, Dubrovniku i Zagrebu. Organiziraju se državna prvenstva, a formirana je i državna vaterpolska reprezentacija.

Hrvatski športski klub *Victoria*

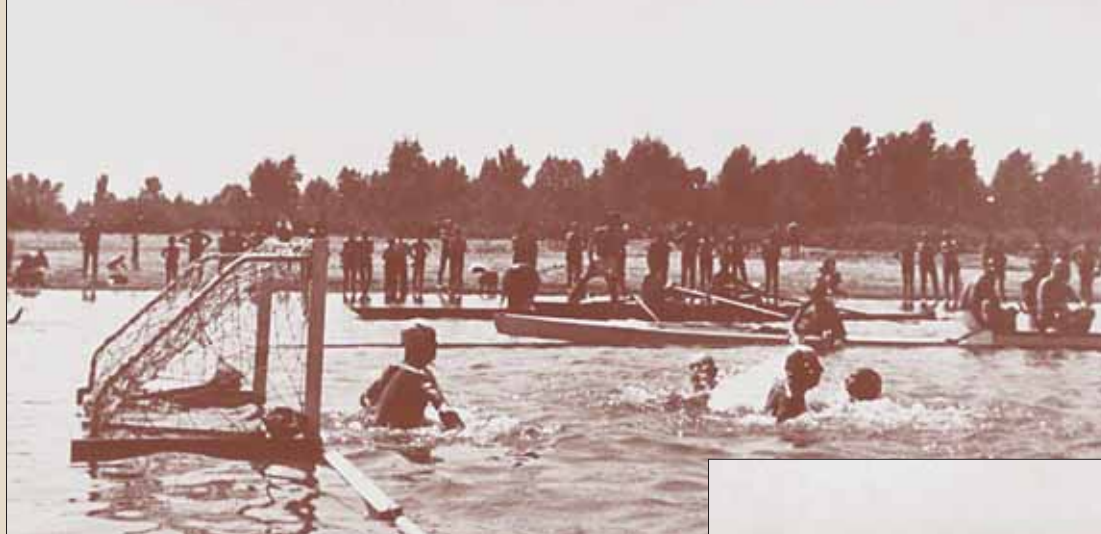
Grupa sušačkih gimnazijalaca osnovala je 1908. godine Srednjoškolski sportski klub *Victoriju* u kojem se u početku igrao isključivo nogomet. Tijekom ljeta 1912. na gradskom kupalištu "Strauss" u Sušaku održana je prva plivačka priredba. Plivačka sekcija HŠK *Victorije* osnovana je 1. srpnja 1914. godine. Potkraj 1917. sušački daci, koji još nisu sazreli za vojnu službu, obnavljaju *Victoriju*. Nazivaju ih "*Mlada Victoria*". Krajem 1918. godine osnovan je Privremeni odbor sa zadaćom da poradi na što bržem srednjanju prilika u klubu i okupljanju članstva. U pravilima *Victorije*, gdje se govori o "*ustanovljavanju sekcija*", ne spominje se vaterpolo, nego plivanje, nogomet, laka atletika, teška atletika, hazena i lawn - tenis. Međutim, već je 3. kolovoza 1919. na kupalištu "Klotilda" održana plivačka priredba na kojoj se igrao i vaterpolo. Vratnice za vaterpolo, koji se igrao nogometnom loptom, usadene su u poveću plutajuću dasku. Između njih je razapet konop koji je predstavljao gornju prečku. Igralište nije bilo ograđeno pa je „aut” bio u trenutku kada je lopta udarila u stijenu ili betonski gat, ili pak kada bi se izgubila među barkama s kojih je utakmicu gledala i burno navijala oduševljena publika.

Osvajanje uvala i osnivanje "republika" u Splitu

Ljeti, prije početka I. svjetskog rata, oživjele su uvale grada pod Marjanom, do tada puste zbog udaljenosti od centra. To su prije svega bile uvala Baluni na zapadnoj i Firule na istočnoj strani grada. U tim je uvalama omladina osnovala tzv. republike, gdje su svi njeni "stanovnici" uživali potpunu slobodu. Razvijalo se drugarstvo, zdravi oblici života u moru i kraj njega, borbenost i razne vještine. One su bile pokretači gotovo svih športova u Splitu. Djelatnost "republika" nigdje nije službeno verificirana, ali je njihovo postojanje osnova iz koje su se razvili brojni splitski klubovi. Iz "Republike Mali puk" u uvali Firule kasnije su nastali plivačko-vaterpolski klubovi *Firule*, *Triton* i *POŠK*. U uvalama Bačvice i Baluni djelovale su istoimene "republike", "Bagno polo" u gradskoj luci, a "Republika Sustipan" u uvali Zvončac. Tijekom 1919. i 1920. prestaje djelovanje "republika" i počinje organizirani razvoj plivačkog i drugih športova u Splitu. Na temeljima "Republike Baluni" počeo je nicati prvi plivački klub u Splitu i Dalma-

Vaterpolisti *Juga* 1924. godine

Utakmica između
HAŠK-a i SK
Marathona u rukavcu
Save na lijevoj obali
Save 1932. godine

Vaterpolska utakmica
u uvali Baluni 1921.
godine

ciji, a 23. rujna 1920. održana je konstituirajuća sjednica Pomorskog športskog društva *Baluni*. Klub je u srpnju 1921. godine otvorio dom u uvali Baluni, sagrađen dobrovoljnim priložima članova. Prva javna vaterpolska utakmica poslije I. svjetskog rata odigrana je 30. srpnja 1922. između ekipa *Baluna* i *Firula*, a završila je rezultatom 5-1.

"Republika svijeh Danača"

Ljeti, krajem I. svjetskog rata, u dubrovačkim se uvalama osnivaju "kupališne republike". Stvaraju se družine koje su, među ostalim, pokretači improviziranih natjecanja u ronjenju, plivanju i veslanju. Najživlje je bilo u uvali Danče gdje je osnovana "Republika svijeh Danača". Družine su mladenački buntovne, čak vode i „ratove“, priređuju „svečanosti“ i pozivaju goste. One su omogućile omladini sve što želi: velik prostor za mladenačko, ničim ometano izživljavanje, prikladne hridine, razvedenu obalu i bistro more. Priređuju se viteške igre, natjecanja u plivanju, ronjenju, skokovima u vodu i veslanju. Njegovale su se i improvizirane igre u vodi, među ostalim i „na dvije bare“ s obojenom nogometnom loptom.

Godine 1923. pojavio se na Dančama novi kupač, Rudi Reš, plivač i vaterpolist *Victorije* iz Sušaka. On je zbog posla premješten u Dubrovnik. Omladina s Danča i Rudi Reš brzo su našli zajednički jezik. Reš je učio omladinu plivati „kraul“ i upoznao ju je s pravilima vaterpolske igre. Korak naprijed predstavljala je nabava vaterpolske lopte s ventilom i izrada propisnih vrata.

Prvi zagrebački vaterpolisti

Godine 1921. HAŠK je uspio dobiti sve dozvole da bi na Maksimirskom jezeru mogao priređivati javne plivačke i vaterpolske utakmice i stalno trenirati. Budući da je jezero u neposrednoj blizini klupskog igrališta, klubu je bilo osobito pogodno za ozbiljan stručni rad, pa je HAŠK odmah prionuo poslu. Iste je godine jezero uređeno i djelomično pročišćeno.

Zagrebački plivački podsavez je 23. srpnja 1922. godine na donjem Maksimirskom jezeru organizirao natjecanje za prvenstvo svog područja. Uz plivanje, na programu je bio i vaterpolo. Natjecanje je počelo u 16 sati, prije nogometne utakmice između *Gradanskog* i berlinske *Herthe*. Sutradan je o priredbi napisano: „Došao je taj dan. Dobar posjet bio je nagrada agilnim priređivačima. Svakako je 'gratis' obala bila najposjećenija. Brojni 'gondolieri', koji inače nemaju pojma o veslanju, mogli su promatrati plivačke priredbe. Vaterpolo je igrao HAŠK protiv *Victorije*, pobijedivši rezultatom 4-2. Izvrsno rade oba forwarda, dok obrane donekle zaostaju. Vratari dobri. Golove polučili Reš - 2 za *Victoriju*, a Esapović - 2, Justitz - 1 i Senderđi - 1 za HAŠK”.

Vaterpolska prije nogometne utakmice

Nakon prvog državnog prvenstva popularnost športa je rasla pa su se i dalje priređivala plivačka natjecanja, praćena komentarima u dnevnom tisku i najavljivana pozivima, kao što je bio poziv na klupski susret HAŠK-a: „*Hrvatski akademski športski klub (HAŠK) priređuje u nedjelju 13. kolovoza 1922. u 4 sata poslije podne klupski meeting u plivanju, skakanju i water-polu na Maksimirskom jezeru. Program je sljedeći: 60 m juniorski, 100 m handicap: Blažić max. 25 sek./ 4x60 m sprint štafeta, umjetni skokovi, 60 m plivanje na leđima, dvije water-polo utakmice. Pravo sudjelovanja, osim članova HAŠK-a, imaju i ostali klubovi, pa se umoljavaju plivači, da se do subote na večer prijave kod referenta plivačke sekcije HAŠK-a u kavani 'Zagreb'. Vaterpolo momčadi mogu klubovi složiti i kombinirano*”. Natjecanje je održano prije nogometne utakmice između *Gradanskog* i bečkog *Slovana*. Plivačka i vaterpolska natjecanja održavana su prije nogometnih utakmica na obližnjem nogometnom igralištu HAŠK-a, a danas stadionu NK *Dinamo*, da bi se povećala brojnost publike i potaklo zanimanje za plivanje i vaterpolo. U vaterpolskom susretu momčad "A" igrala je protiv momčadi "B" 1-6 (0-4). U tisku je izvještaj o utakmici završen ovim riječima: „... očigledno je kako vaterpolo pobuđuje sve veći interes”.

Literatura

1. Rogić Nehajev, I. (1978). *Victoria - Primorje 1908. - 1978*. Rijeka: PVK Primorje.
2. Moretti, S. (1981). Povijest plivačkog i vaterpolo kluba Jug. Dubrovački horizonti, 21 (13), 147 - 176.
3. Petrić, T., Copič, M., Marković, B. (1990). PK *Jadran-Koteks*. Split: Vojna štamparija.